

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

A1.

Ο συντάκτης του κειμένου πραγματεύεται την έννοια της ανθρωπιάς στο παρελθόν και καταδεικνύει λόγους απουσίας της στη σύγχρονη εποχή. Αναφέρει, αρχικά, την ενσυναίσθηση ως βασικό στοιχείο της ανθρωπιάς παραθέτοντας ως παράδειγμα υλοποίησής της τον ανθρωπιστή Ερρίκο Ντυνάν. Καταγράφει, ακολούθως, την ανιδιοτέλεια, το ανώτερο ήθος, την αίσθηση του χρέους ως κύρια χαρακτηριστικά του ανθρωπιστή. Κατά την άποψη του γράφοντος, η αξίωση της «ανθρωπιάς» σήμερα δηλώνει την ενδόμυχη ανάγκη του ανθρώπου για τη λύτρωση του από τα δεινά. Επισημαίνει, όμως, ότι το νόημα του συγκεκριμένου όρου έχει αλλοιωθεί εξαιτίας της εξυπηρέτησης διαφορετικών ατομικών στόχων και διαπιστώνει ότι η συνεχής χρήση του αίρει την πραγματική του αξία, όπως πιστοποιείται από την κυριαρχία του υλισμού και την έκπτωση των ηθικών αξιών. Καταληκτικά, τονίζει ότι όχι μόνο η γνώση αλλά η θέληση, η αυταπάρνηση, η αδιάλειπτη δράση, ο αγώνας συνθέτουν και πραγματώνουν την έννοια της σπάνιας διαχρονικά ανθρωπιάς.

B1.

Είναι γεγονός ότι σήμερα παρατηρείται έντονο το φαινόμενο της έλλειψης «ευγένειας», καθώς η τελευταία δείχνει να υποσκελίζεται από τις απαξίες του υλικού ευδαιμονισμού και της απληστίας. Ειδικότερα, η τάση του σύγχρονου ανθρώπου να θεωρεί τον εαυτό του ως το κέντρο του κόσμου, να συνδέει και να ταυτίζει την ευτυχία με την απόκτηση υλικών αγαθών, τον οδηγεί στον παραγκωνισμό βασικών αρχών του ανθρωπίνου πολιτισμού όπως η ανθρωπιστική προσέγγιση, η ουσιαστική επικοινωνία με τον συνάνθρωπο. Επιπλέον, ο ανταγωνισμός που έχει αναχθεί σε προσόν επιδεινώνει το πρόβλημα καθώς συντελεί στην απαξίωση της φιλόλληλης συμπεριφοράς, η οποία θεωρείται παρωχημένη και ένδειξη αδυναμίας. Εύλογα, λοιπόν, προκύπτει το συμπέρασμα ότι αναδεικνύεται ως άμεση ανάγκη ο επαναπροσδιορισμός των αξιών, που έχουν υιοθετηθεί από τις σύγχρονες κοινωνίες, αν στόχος είναι η επάνοδος του ανθρωπισμού ως βασικού άξονα της αρμονικής και δημιουργικής συμβίωσης των ανθρώπων.

B2.

α) Η πρώτη παράγραφος αναπτύσσεται με τους εξής τρόπους:

α) με ορισμό: «Η ανθρωπιά...του κάθε ανθρώπου»

Οριστέα έννοια: «ανθρωπιά»

Προσεχές γένος: «λέξη», «όρος»

Είδοποίησ διαφορά: «Και με την...του κάθε ανθρώπου»

Λέξεις κλειδιά: «είναι», «εννοούμε».

Ειδικότερα στο πρώτο δίστιχο «Η ανθρωπιά...μεγάλη» ο όρος αποδίδεται μεταφορικά, και στη συνέχεια μέχρι «...του κάθε ανθρώπου» ο όρος ανθρωπιά παρουσιάζεται κυριολεκτικά.

β) με παραδείγματα: «ο Ντυνάν...και εν ειρήνη»

Φράση-κλειδί: για παράδειγμα

Πρόκειται για ένα παράδειγμα ιστορικού προσώπου, που διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην κοινωνική πραγματικότητα.

β) έτσι: συμπέρασμα, αποτέλεσμα, που εισάγει την κατακλείδα της παραγράφου.

ωστόσο: αντίθεση, σύνδεση αντιθετική με το νόημα της προηγούμενης παραγράφου

B3.

α) αναλίσκεται: καταναλώνεται, ξοδεύεται, αναλώνεται, δαπανάται

οικουμενική: παγκόσμια, διεθνής, καθολική

διαστρεβλώσεις: παραποιήσεις, παραχαράξεις, αλλοιώσεις

ολωσδιόλου: ολοσχερώς, ολοκληρωτικά, εντελώς, παντελώς

ευζωίας: ευημερίας, ευμάρειας, όλβου, ευδαιμονισμού, καλοπέρασης

β) κοινόχρηστος: ιδιωτικός, ατομικός, προσωπικός

συμμετοχή: αποχή, αποστασιοποίηση, αποκοινωνικοποίηση

αυτοακυρώνεται: αυτοεπιβεβαιώνεται, αυτοενισχύεται

γνώση: άγνοια, αγνωσία, αμάθεια

αδιάκοπης: περιορισμένης, ασυνεχούς, διακεκομμένης, στιγμιαίας, παροδικής

B4.

α) «αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής»: στη συγκεκριμένη περίπτωση τα εισαγωγικά χρησιμοποιούνται για να αποδοθεί αυτολεξεί η άποψη που επικρατούσε για τον ανθρωπιστή (αυτούσια μεταφορά λόγου)

«Ερυθρού Σταυρού» η χρήση εισαγωγικών δηλώνει το όνομα – τίτλο ενός οργανισμού.

β) 1^η § «μια προσωπικότητα που ξοδευόταν ολόκληρη»

5^η § «αυτό το χαρούμενο άνοιγμα παραθύρου»

6^η § «Είναι...ακτινοβολεί παντού».

Σημείωση: το κείμενο βρήκει μεταφορικών εκφράσεων και οι παραπάνω μεταφορές παρουσιάζονται ενδεικτικά.

Γ1.

ΑΝΘΡΩΠΙΑ ΜΟΥ...ΠΟΥ ΧΑΘΗΚΕΣ;

Η σύγχρονη κοινωνία ανέτρεψε όλες τις προϋφιστάμενες κοινωνικές και οικονομικές δομές και στη θέση τους δημιούργησε έναν καινοφανή σύγχρονο τρόπο ζωής. Η ανθρωπιά, ως δηλωτικό στοιχείο της καθημερινής παραδοσιακής πραγματικότητας, θεωρείται πλέον σπάνιο χαρακτηριστικό της ατομικής και κοινωνικής συμπεριφοράς, με συνέπεια να υφίστανται πολλαπλά φαινόμενα, που καταδεικνύουν την απουσία της και ό,τι αυτή συνεπάγεται.

1^ο ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ:

Στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις, πραγματικά μωσαϊκά και χωνευτήρια διαφορετικών φυλών και εθνικοτήτων, θρησκειών και αξιακών συστημάτων, μορφωτικών και οικονομικών επιπέδων, ιδεολογιών και συμπεριφορών, οι άνθρωποι συνυπάρχουν άγνωστοι μεταξύ αγνώστων. Τα φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας επιτείνουν την καχυποψία για τον συνάνθρωπο, που πια κανείς δε γνωρίζει ούτε ποιος είναι ούτε αν οι προθέσεις του είναι αγαθές ή δολοπλόκες, οπότε δε ριψοκινδυνεύει πλέον και να τις μάθει. Διπλοκλειδώνουμε τα σπίτια και τις ψυχές μας. Και από την άλλη, ο «συνάνθρωπος» μπορεί να είναι ανταγωνιστής είτε σε εργασιακό είτε σε επίπεδο επιδεικτικής κατανάλωσης. Το πνεύμα του υλοζωισμού δημιουργεί ανθρώπους αδιάφορους για την πνευματική καλλιέργεια και απαξιωτικούς έναντι της ηθικής και του ανθρωπισμού. Ανθρώπους που θεοποιούν τις υλικές απολαύσεις, λατρεύουν τον Εαυτό, το άτομό τους, ενώ αδιαφορούν για τον πάσχοντα ή πένητα συνάνθρωπο ή το «κοινό καλό». Το σύγχρονο κοινωνικό τοπίο, δυστυχώς, παρέχει διευρυμένο πλούτο και ποικιλία φαινομένων, που συνιστούν ορατές και απτές αποδείξεις συρρίκνωσης της ανθρωπιάς στη σύγχρονη εποχή.

Σε διεθνές επίπεδο οι πόλεμοι, η θρησκευτική ή πολιτειακή βία, ο θρησκευτικός ή φυλετικός ρατσισμός και εθνικιστικές εξάρσεις, η κακοποίηση των γυναικών, η παιδική εργασία ή τα παιδιά-στρατιώτες της υποσαχάριας Αφρικής, τα απολυταρχικά καθεστώτα, που καταπατούν ωμά και συγγνά τα παντοειδή δικαιώματα συναντούν την αδιαφορία των δυτικών «θεατών του καναπέ» και διαγράφουν το σκηνικό της γενικευμένης απανθρωπιάς και αδιαφορίας για τον συνάνθρωπο.

Ειδικότερα και κατά κύριο λόγο στις δυτικές μεγαλουπόλεις η έξαρση της παντοειδούς εγκληματικότητας, με τις ληστείες, τους βασανισμούς ηλικιωμένων για να αποκαλύψουν τα τιμαλφή τους, τις απαγωγές, την ενδοσχολική ή τη διαδικτυακή βία, την κακοποίηση των παιδιών και γυναικών μέσα στους «κόλπους» της ίδιας της οικογένειας, που όφειλε να τους προστατεύει, η διόγκωση της παιδοφιλίας και της παιδικής πορνείας, η διακίνηση γυναικών, το εμπόριο ναρκωτικών, η πώληση οργάνων, συνιστούν μέρος μόνο της Λερναίας Ύδρας της σύγχρονης απανθρωπιάς. Ο ρατσισμός, αποκύημα της παγκόσμιας πληθυσμιακής μετακίνησης και της συνεπακόλουθης πολυπολιτισμικότητας των δυτικών κοινωνιών, έχει σηκώσει ξανά, μετά από δεκαετίες, το αποκρουστικό του πρόσωπο.

Ακόμη και το παρκάρισμα των αυτοκινήτων στις ράμπες πρόσβασης των ΑΜΕΑ, η ίδια η απουσία υποδομών πρόσβασής τους σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους, οι ηλικιωμένοι που εγκαταλείπονται από τις οικογένειές τους ή που κανείς δεν τους δίνει τη θέση τους σε Μέσα Μαζικής Συγκοινωνίας, η αιμοδοσία και η δωρεά οργάνων, που στη χώρα μας βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδα της ευρωπαϊκής ηπείρου, συνιστούν εύγλωττα παραδείγματα της αδιαφορίας του ανθρώπου για τον συνάνθρωπο μέσα στα πολυάνθρωπα αστικά συγκροτήματα του σύγχρονου δυτικού κόσμου.

Επίσης, τα δάση που καίγονται από αμέλεια και αδιαφορία ή ιδιοτελή σκοπιμότητα, τα σκουπίδια των «ανέμελων εκδρομέων», που μολύνουν θάλασσες και δάση, τα σκουπίδια που πετάγονται από μπαλκόνια πολυκατοικιών ή παράθυρα αυτοκινήτων αδιακρίτως, η ανακύκλωση, που κατατάσσει τη χώρα μας στη χαμηλότερη θέση των επιδόσεων μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών, όλα μαζί συνιστούν παραδείγματα αδιαφορίας του σύγχρονου ανθρώπου όχι μόνο για τον συνάνθρωπό του σήμερα, αλλά για τον άνθρωπο του μέλλοντος, άμεσου ή απώτερου.

2^ο ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ:

→ Ατομικές δραστηριότητες

- Το άτομο οφείλει να πάρει την πρωτοβουλία και να ενημερωθεί για ζητήματα προσφοράς στο συνάνθρωπο μέσω των ΜΜΕ και του διαδικτύου, ώστε να αναπτύξει εθελοντική δράση πολυεπίπεδη, συμμετέχοντας για παράδειγμα σε αιμοδοσίες και προβαίνοντας σε δωρεά οργάνων.
- Σε θέματα φυσικών καταστροφών, όπως οι σεισμοί, οι πλημμύρες, τα τσουνάμι, έχει χρέος να βοηθά τους συνανθρώπους του υλικά και ηθικά (χρήματα, φάρμακα, τρόφιμα, ζεστασιά, «αγκαλιά»), ώστε να καταφέρουν να αντεπεξέλθουν στις δύσκολες συνθήκες που βιώνουν.
- Η συμμετοχή στην ανακύκλωση, στον καθαρισμό των ακτών και σε αναδασώσεις αναδεικνύει το αίσθημα της ανθρωπιάς και αποκαθιστά την ουσιαστική σχέση του ατόμου με τη φύση και το περιβάλλον.
- Η επαφή με μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ). έπειτα από επιβεβαίωση της αμερόληπτης και διαφανούς ανθρωπιστικής τους δράσης, μπορεί να οδηγήσει το άτομο σε μια εγρήγορση, που θα μεταφράζεται σε παροχή οικονομικής βοήθειας σε αναξιοπαθούντες και προσφοράς έργου.
- Ο πρωταγωνιστικός ρόλος του ανθρώπου στα συσσίτια της εκκλησίας ή του δήμου μπορεί να τον τροφοδοτήσει με το αίσθημα της αλληλεγγύης, της αγάπης, της αμοιβαιότητας, της τρυφερότητας, καθώς σήμερα οι άστεγοι και άποροι έχουν αυξηθεί δραματικά και έχουν ανάγκη την αρωγή όλων.
- Η συμμετοχή σε ανθρωπιστικούς συλλόγους παντός είδους (πολιτιστικούς, αθλητικούς κτλ.) διασφαλίζει στο άτομο την ανάπτυξη του πνεύματος της ομαδικότητας, της συνεργασίας, της αληθινής επικοινωνίας, του σεβασμού στον άλλον, αρετές και αξίες που οικοδομούν ένα πνεύμα σταθερότητας και ομόνοιας στους κόλπους της κοινωνίας.

→ Συλλογικές δραστηριότητες

- Ευθύνη πρωταρχικά της οικογένειας είναι η ηθική διάπλαση των νεαρών ατόμων και η μεταλαμπάδευση σε αυτά αξιών συλλογικών, που προωθούν την επαφή με τον συνάνθρωπο και την αρμονική συμβίωση με αυτόν μέσα στην κοινωνία. Η μύηση των παιδιών στις τέχνες και στις αθλητικές δραστηριότητες καλλιεργεί από μικρή ηλικία την ευαισθησία απέναντι στα προβλήματα των άλλων και το πνεύμα ομαδικότητας.
- Η ανθρωπιστική παιδεία μέσω μαθημάτων, όπως τα αρχαία ελληνικά, η λογοτεχνία, η ιστορία, η κοινωνιολογία, μπορεί να σμιλεύσει ψυχές με τρυφερότητα και να τονρεύσει πλάσματα με ήθος και κοινωνικές ευαισθησίες.
- Τα ΜΜΕ μέσα από την προβολή ανθρωπιστικών προτύπων, από την προώθηση και διαφήμιση εθελοντικών ενεργειών, μέσα από τη μαζική πρόσκληση στους πολίτες για κοινωνική δράση, μέσα από την πληροφόρηση και την άρτια ενημέρωση έχουν την δυνατότητα να κινητοποιήσουν, να αφυπνίσουν και να προβάλουν τη συλλογικότητα.

- Αρμοδιότητα της τοπικής αυτοδιοίκησης επιπλέον είναι ο αγώνας για τη δημιουργία χώρων, που θα φιλοξενούν άστεγους, κακοποιημένες γυναίκες και παιδιά, ναρκομανείς και αλκοολικούς, όπου η εθελοντική συνδρομή των πολιτών θα είναι ουσιώδης και καταλυτική.
- Η ίδια η πολιτεία, παραγκωνίζοντας τη διαφθορά, τη χειραγώγηση, την προώθηση του καταναλωτισμού και δίνοντας έμφαση στη δημιουργία ενός κράτους πρόνοιας και δικαίου, μπορεί να καλλιεργήσει την κοινωνική και πολιτική συνείδηση των ανθρώπων, να αποδιώξει το απανθρωποποιημένο τους πρόσωπο και να θεμελιώσει την αδελφοσύνη και τη συνεργατικότητα.
- Μέσα από την παγκόσμια κινητοποίηση και τη δραστηριοποίηση ανθρωπιστικών οργανισμών, όπως ο ΟΗΕ, η Διεθνής Αμνηστία και η UNICEF είναι δυνατό να ενδυναμωθεί το αίσθημα ανθρωπιάς, να κατοχυρωθεί ο σεβασμός στον άλλον και στο αλλότριο και να εδραιωθεί η οικουμενική ειρήνη.

Συνοψίζοντας, μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτό το τεράστιο κοινωνικό ζήτημα, που προκαλεί το έλλειμμα ανθρωπιάς στις μέρες μας. Η κρίση πολιτισμού, η κρίση επικοινωνίας και συνολικά η αλλοτρίωση του ανθρώπου συνιστούν αίτιο και συνάμα αποτέλεσμα της απομείωσης της ανθρωπιάς. Γι' αυτό, λοιπόν, ο επαναπροσδιορισμός των αξιών, η επανιεράρχηση των ιδανικών του ανθρώπου και της κοινωνίας, η ευαισθητοποίηση και η ενεργοποίηση του καθενός από εμάς θα αποτελέσουν όχι μόνο αναγκαία συνθήκη, αλλά και εφελκυστήρα για την αντιμετώπιση αυτού του εφιαλτικού, για το μέλλον της κοινωνίας, προβλήματος.

Επιμέλεια Καθηγητών Φροντιστηρίων Βακάλη